

Een uitnodiging om je te bezinnen op wat er écht toe doet

SCHOONHEID, VRIJHEID EN LIEFDE

Miroir de peine is een album vol spirituele pareltjes uit het Nederlandse sopraan- en orgelrepertoire. **KLAARTJE VAN VELDHoven** en **MATTHIAS HAVINGA** dompelen zich onder in de muziek van onterecht vergeten landgenoten, zoals Henk Badings en Rosy Wertheim. “We mogen als Nederlandse musici best trots zijn op wat er allemaal is geschreven.”

Tekst: MYRTHE MEESTER
Foto: MERLIJN DOOMERNIK

Vijf sterren in *de Volkskrant* (“een intelligente en diepgevoelde collectie”), vijf sterren in *NRC* (“lef en smaak”) en een 9 in *Luister*. De pers is vol lof over *Miroir de peine*, het album waarmee sopraan Klaartje van Veldhoven en organist Matthias Havinga vergeten Nederlands repertoire uit 1920 tot 1955 onder de aandacht brengen. “De donkere, gewijde sfeer op onze cd neemt je mee naar de wereld van toen”, zegt Van Veldhoven. Naar een tijd waarin componisten Hendrik Andriessen (1892-1981) en Henk Badings (1907-1987) een centrale rol in het Nederlandse muziekleven vervulden en de katholieke kerken nog bomvol zaten. “Als ik de muziek van Andriessen hoor, dan ruik ik haast de wierook.” Dat maar weinig muziekliefhebbers deze spirituele muziek nog kennen, komt doordat de smaak in Nederland vanaf de jaren zestig radicaal veranderde. “Dit repertoire kreeg voor mensen een soort muffigheid”, zegt Havinga. Een kwestie van mode, niet van kwaliteit, meent hij. “Ook Bach stond kort na zijn dood te boek als ouderwets. Het duurde een jaar of tachtig voordat hij werd geherwaardeerd.” Wat Havinga en Van Veldhoven betreft, is de tijd nu rijp voor een herontdekking van de stemmige muziek van Andriessen en Badings, maar ook van hun tijdgenoten Rosy Wertheim (1888-1949) en Bertus van Lier (1906-1972). Deze componisten schreven veel liederen voor de bijzondere combinatie zang en orgel, waarvan de poëtische, soms oud-Nederlandse liedteksten ook hedendaagse luisteraars nog steeds iets te vertellen hebben. “Het is een belangrijk onderdeel van onze culturele identiteit”, meent Havinga. “Je ziet dat

Paspoort KLAARTJE VAN VELD- HOVEN

Geboren: 1981,
Westerhoven

Beroep: sopraan

Opleiding:
Koninklijk
Conservatorium
Den Haag,
Schola Cantorum
Basiliensis in Bazel
Carrière: ze
werkte samen
met dirigenten
Christina Pluhar,
Ton Koopman en
haar oom Jos
van Veldhoven.
Werkte mee aan
zes barokalbums
en lanceerde drie
soloalbums met
muziek van o.a.
Bach, Purcell en
Buxtehude

Paspoort MATTHIAS HAVINGA

Geboren: 1983,
Leusden

Beroep: organist,
pianist

Opleiding:
Conservatorium
van Amsterdam,
Koninklijk Conser-
vatorium Den
Haag

Carrière: is
concertorganist,
maar ook vaste
organist van de
Koepelkerk en de
Oude Kerk in
Amsterdam.
Doceert orgel aan
het Conser-
vatorium van
Amsterdam.
Lanceerde vier
soloalbums met
orgelmuziek van
o.a. Bach,
Sweelinck en
Mendelssohn

veel mensen zich tegenwoordig nergens
mee verbonden voelen en zoekende zijn.
Juist daarom was het voor mij heel
speciaal om me onder te dompelen in
deze muziek van vroeger en in de vele
betekenislagen van de teksten.”

VOORTDURENDE ANGST

Havinga verwijst naar de *Drie geestelijke liederen* (1953) voor orgel en sopraan van Badings, waarmee hun album afsluit. “Die zijn geschreven op een oud-Nederlandse tekst van de zeventiende-eeuwse mysticus Jan Luyken, een naam die ik tot voor kort alleen van straatnamen kende.” Van Veldhoven: “Ik weet nog dat we die liederen voor het eerst doorspeelden en dat ik meteen dacht: wow, dít komt binnen! Deze eeuwenoude teksten over ijdelheid, vergankelijkheid en leegte voelen zo actueel. Ze hadden gisteren geschreven kunnen zijn.” Ook *Vrijheid* van Van Lier, het enige seculiere lied op de cd, geschreven in het bevrijdingsjaar 1945, raakte haar persoonlijk. “Toen we dat lied midden in de coronaperiode repteerden, moesten we vanwege de avondklok voor een bepaalde tijd thuis zijn. Dan besef je ineens dat vrijheid niet vanzelfsprekend is.” Van Veldhoven wijst erop dat alle componisten op het album “de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt en daarbij verschillende keuzes maakten”. De joodse Wertheim moest onderduiken om te overleven, terwijl Badings met de Duitsers collaboreerde door lid te worden van de nationaal-socialistische Kultuurraad en de joodse directeur van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag te

vervangen. Andriessen daarentegen weigerde om de verplichte ariërverklaring te ondertekenen en werd, samen met andere rebelse kunstenaars, gegijzeld in kamp Sint-Michielsgestel, “waar hij in de voortdurende angst leefde om bij een vergeldingsactie te worden gefusilleerd”. In het kamp schreef hij voor zijn vrouw het pure, breekbare lied *Maria, schone vrouw* (1942), waarmee Van Veldhoven en Havinga hun album openen. “Het is maar een heel kort lied”, zegt Havinga, “maar het verhaal erachter geeft het een enorme lading.”

SCHURENDE KANTEN

Ook de andere liederen en solo-orgelcomposities op hun cd zinderen van intensiteit. Neem het titelwerk, *Miroir de peine* (‘Spiegel van verdriet’, 1923) voor orgel en sopraan van Andriessen, waarin het lijden van Christus wordt belicht vanuit het perspectief van zijn moeder. “Dat is heel beeldend gecomponeerd”, vindt Van Veldhoven. “Als Maria herinneringen aan Jezus’ kindertijd ophaalt, klinkt de muziek jeugdig en onschuldig. Maar als ze hem in het vierde deel met het kruis ziet slepen, klinkt er een zwaar, dreunend ritme op het orgel. Je hoort gewoon dat het nauwelijks te dragen is.” Om die zwaarte te compenseren, hebben de musici twee warme, troostrijke liederen over de liefde op hun album opgenomen: *Magna res est amor* (‘De liefde is het grootste goed’, 1919) van Andriessen en *Hymne* (1929) van Wertheim, allebei op hetzelfde gedicht van de middeleeuwse monnik Thomas a Kempis. “Wertheim heeft duidelijk een romantisch beeld van de liefde, dat draait om het vinden van je *soulmate*”, zegt Havinga. “Haar lied klinkt lieflijk en zoet, terwijl Andriessen de tekst vanuit zijn katholieke geloof benadert en ook de schurende kanten van de liefde laat horen, het geduld en de beproeving.” “Dit is niet de meest luchtige cd die ik ooit heb gemaakt”, geeft Van Veldhoven toe. “Maar ik vind dat deze er ook mag zijn.” “Ons album nodigt de luisteraar uit om zich te bezinnen op wat er écht toe doet”, vult Havinga aan. Op schoonheid, vrijheid en liefde. «

Op 10 september zingt Klaartje van Veldhoven ‘Miroir de peine’ met het Residentie Orkest (in de versie voor sopraan en orkest) in de Nieuwe Kerk in Den Haag.

*Miroir de peine - werken van Hendrik Andriessen, Henk Badings, Bertus van Lier en Rosy Wertheim
Klaartje van Veldhoven en Matthias Havinga
Brilliant Classics, 96304*